

**Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania śródrocznych i rocznych ocen
klasyfikacyjnych z JĘZYKA POLSKIEGO**

Zakres rozszerzony – kl. 4

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową, a więc potrafi:

- określić zasady periodyzacji literatury po 1945 roku;
- opisać podstawowe cechy światopoglądowe literatury po 1945 roku;
- analizuje i interpretuje czytane wiersze, określa ich tematykę i problematykę;
- przyporządkować do epoki nazwiska pisarzy i poetów wskazanych w *Podstawie programowej* oraz wymienia ich dzieła należące do lektur obowiązkowych;
- przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wymienionych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe;
- wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich;
- streścić główne wątki utworów epickich i dramatycznych wskazanych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe;
- określić tematykę utworów literackich wskazanych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe;
- analizować utwory wskazane w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu;
- scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów wskazanych w *Podstawie programowej* jako lektury obowiązkowe;
- nazwać najważniejsze prądy umysłowe, filozoficzne i artystyczne omawianych epok oraz wskazać ich najważniejszą cechę;
- określić temat/główny problem pozaliterackiego tekstu kultury i jego główne cechy;
- wskazać najważniejsze środki artystyczne i zabiegi językowe omawianych tekstów literackich epickich, lirycznych i dramatycznych;
- operować komunikatywnym językiem;
- spełnić niezbędne kryteria pracy pisemnej: zachować wymóg limitu słów, komunikatywność składni, stosowność stylu, zgodność z tematem.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową na ocenę dopuszczającą, a także potrafi:

- wskazać podstawy periodyzacji literatury po 1945 roku;
- rozpoznać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich;
- rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok;

- wyjaśnić istotę komizmu i tragizmu;
- opisać motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych tekstów kultury;
- sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu, podać argumenty na rzecz tezy;
- oddzielić informacje od opinii;
- wskazać przyczyny i skutki danego zjawiska;
- wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służące realizacji zadanego tematu;
- podać najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich i dramatycznych, wyjaśnić literaturoznawcze sensy pojęć, uwzględniając podstawowe konteksty;
- rozpoznawać cechy charakterystyczne sztuki omawianych epok;
- scharakteryzować wizję świata i człowieka omawianych epok, wzorce osobowe i postawy bohaterów;
- scharakteryzować podstawowe prądy umysłowe oraz hasła programowe i idee poszczególnych epok, odwołując się do omówionych tekstów;
- wykorzystać podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich;
- odczytać znaczenie podstawowych symboli w omawianych dziełach literackich;
- opisać podstawowe cechy językowe i stylistyczne poznanych tekstów literackich;
- wypowiadać się poprawną polszczyzną w mowie i piśmie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową na ocenę dostateczną, a także potrafi:

- wskazać związki utworów literackich z historią, kulturą, sztuką oraz filozofią omawianych epok;
- porównać wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizje świata, Boga i człowieka w omawianych epokach, odwołując się do utworów literackich;
- przedstawić koncepcję artysty i funkcję sztuki w omawianych epokach, odwołując się do utworów literackich;
- ocenić bohaterów literackich w kontekście epoki, zwracając uwagę na ich komplikację psychologiczną i uwikłania w problemy moralne, społeczne;
- dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką;
- wskazać dominantę kompozycyjną i myślową oraz przedstawić analizę typowego dla epoki i autora utworu literackiego;
- zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji, odwołując się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce;
- formułować wnioski, oceny, uogólnienia i argumenty, prezentując swój punkt widzenia;

- komponować w trakcie zajęć dłuższe wypowiedzi w sposób zwarty, logiczny i uporządkowany;
- wypowiadać się ustnie płynnie i poprawnie pod względem stylistycznym i językowym;
- w pracy pisemnej funkcjonalnie wykorzystać materiał literacki i historycznoliteracki w funkcji argumentacyjnej, odwołując się do kontekstów (m.in. literackich, biograficznych, filozoficznych, historycznych);
- umiejętnie łączyć poszczególne części pracy pisemnej tak, by jej tekst był spójny;
- stosować urozmaiconą leksykę i składnię, zadbać o stosowność i jednorodność stylu.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane programem nauczania na oceną dobrą, a także potrafi:

- rozpoznać dosłowne i przenośne znaczenia tekstów kultury (alegoryczne, symboliczne, metaforyczne, paraboliczne);
- wskazać funkcje symboli i motywów w utworach literackich i tekstach ikonicznych;
- dokonać pogłębionej analizy oraz interpretacji dzieła sztuki i tekstu literackiego z odwołaniem się do wybranego kontekstu,
- przedstawić na podstawie omawianych utworów charakterystyczne dla danej epoki elementy świata przedstawionego i ich ewolucję związaną z założeniami epoki oraz omówić zmiany zachodzące w wybranych gatunkach literackich,
- swobodnie budować wypowiedź monologową, umiejętnie zabierać głos w dyskusji, wykazywać się kulturą dyskusji i dbałością o poprawność językową,
- tworzyć wypowiedzi pisemne reprezentujące różne gatunki (np. rozprawkę, esej), funkcjonalnie zbudowane, spójne i logiczne, z zastosowaniem odpowiedniej terminologii (np. teoretycznoliterackiej, filozoficznej, historycznej), zawierające sądy wartościujące i wnioski uogólniające oraz uwzględniające opinie badaczy literatury,
- wzbogacić wypowiedź odpowiednio dobranymi cytatami ze znanych mu tekstów literackich,
- wykorzystywać w wypowiedziach samodzielnie zgromadzone, wyselekcjonowane i uporządkowane logicznie materiały z różnych źródeł, dotyczące literatury, filmu i różnych dziedzin sztuki,

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności na ocenę bardzo dobrą, a także potrafi:

- przedstawić własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazać w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- odwołać się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury;
- szybko i sprawnie przetwarzać i hierarchizować informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

- gromadzić i porządkować informacje z różnych źródeł w problemowe całości przez ich wartościowanie;
- syntetyzować poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystać je w swoich wypowiedziach;
- sprawnie posługiwać się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- tworzyć teksty mówione i pisane odznaczające się oryginalnością oraz wartością artystyczną;

Na poziomie rozszerzonym obowiązują te same wymagania edukacyjne jak dla poziomu podstawowego.

Poza tym uczeń:

- ma znać treść i problematykę lektur określonych podstawą programową dla poziomu rozszerzonego wraz z obudową kontekstową;
- ma znać i świadomie stosować terminologię teoretycznoliteracką i historycznoliteracką;
- potrafi formułować dłuższe (niż na poziomie podstawowym) pisemne wypowiedzi argumentacyjne;
- potrafi stosować elementy analizy porównawczej;
- jest świadomym i krytycznym odbiorcą kultury.